

MANAGEMENT RESPONSE

Samenwerkingsverband Komyuniti	Programma 2017-2021
Land	België
Specifieke doelstelling	B1 - ONDERWIJS
Mid term evaluatie	2019
Uitgevoerd door	KU LEUVEN - HIVA onderzoeksinstituut
Datum ontvangen definitief eindrapport	23-10-2019
Datum validatie management response	05-12-2019

1. Korte beschrijving van de evaluatie

- op basis van de samenvatting van de evaluatie in het rapport (blz. 7-10) -

Betreft:

- mid-term evaluatie van de onderwijswerking van Broederlijk Delen en Studio Globo voor het DGD-programma 2017-2021 - binnen het Gemeenschappelijk Strategisch Kader België (GSK).
- evaluatie uitgevoerd in de periode januari - juni 2019 door Jan Van Ongevalle en Heidi Knipprath (KU LEUVEN - HIVA).
- Brede bevraging bij ruime groep leerkrachten van het basisonderwijs en het secundair onderwijs en dieptebevraging in 13 scholen (8 basisscholen en 5 secundaire scholen).

Centrale evaluatievragen:

- 1) Wat blijft er hangen bij leerkrachten van het basisonderwijs (BaO) en het secundair onderwijs(SO) na de ondersteuning van Studio Globo en Broederlijk Delen?
- 2) Welke evoluties in de schoolcontext beïnvloeden (positief of negatief) het duurzaam effect van de ondersteuning die Broederlijk Delen en Studio Globo bieden.
- 3) Op welke sleutelcompetenties van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs moeten er in de huidige context worden ingezet?

Belangrijke conclusies en lessen:

- 1) Leerkrachten voelen zich versterkt door het gebruik van het aanbod van Broederlijk Delen en Studio Globo en geven aan dat beide organisaties een duidelijke nichewerking binnen mondiale vorming hebben uitgebouwd die een specifieke meerwaarde biedt in vergelijking met andere aanbieders. Naar de toekomst toe zal het belangrijk zijn om resoluut te blijven inzetten op de kenmerken van het aanbod die, zoals de evaluatie heeft kunnen aantonen, bijdragen tot deze meerwaarde.
- 2) Een aantal belangrijke evoluties in de schoolcontext (bv. nieuwe eindtermen en leerplannen, ...) worden in recente literatuur beschouwd als pijlers voor het onderwijs van de 21ste eeuw, nl. sterkere verbinding school en wereld, gepersonaliseerd, actief en coöperatief leren, anders evalueren en focus op multiperspectiviteit en diversiteit. De resultaten van de evaluatie tonen aan dat Studio Globo en Broederlijk Delen hier reeds op in spelen. Tegelijk zijn er opportuniteiten om daar in de toekomst nog sterker op in te zetten en strategische keuzes op af te stemmen.
- 3) Inzake de sleutelcompetenties wijzen de resultaten van de evaluatie op het belang van interculturele vaardigheden, sociale vaardigheden, kritisch denken, vaardigheden inzake duurzaamheid, systeemdenken en actie kunnen ondernemen rond maatschappelijke problemen. Deze competenties zijn in lijn met recente internationale ontwikkelingen inzake de visie op mondiale vorming. De kritische benadering van ontwikkelingssamenwerking, die Broederlijk Delen en Studio Globo reeds hanteren, vormen hierbij een troef.

2. Aanpak uitwerking management response en validering

Een projectgroep werd geïnstalleerd, bestaande uit Carine Jaspers (werking Team Basis-onderwijs); Katrien D'hooghe en Bartelt Van Meerbeek (werking Team Secundair onderwijs); Stefan De Clerck (stafmedewerker pedagogiek) en Piet Spanhove (projectverantwoordelijke). Voor de uitwerking van deze management response maakte de projectgroep gebruik van:

- de verslagen van de bespreking op een studiemoment met alle educatieve medewerkers op 24 sept. 2019;
- de bespreking op het overleg van het beleidsteam van 26 november 2019;
- de feedback van de leden op de Algemene Vergadering van Studio Globo op 27 nov. 2019.

Volgende stappen werden gezet:

<i>stap</i>	<i>door</i>	<i>op</i>
uitwerking	projectgroep	14-11-2019 en 22-11-2019
validering	de programma-stuurgroep van het samenwerkingsverband Broederlijk Delen/Studio Globo (Komyuniti)	05-12-2019
terugkoppeling	Komyuniti Werkgroep Onderwijs	10-12-2019
	Raad van Bestuur Studio Globo	18-12-2019

3. Bespreking van de aanbevelingen

Het onderstaande schema (zie blz. 3) bevat de uitwerking van de management response. Bij elke in het evaluatierapport geformuleerde aanbeveling, wordt aangegeven:

- of de aanbeveling wordt *geaccepteerd*: volledig of gedeeltelijk?;
- met welke *prioriteit*: permanente aandacht?, opvolging op korte termijn, op middellange of lange termijn?
- de kolom 'management response' bevat een *motivatie* voor de keuzes inzake acceptatie en priorisering;
- in de rechterkolom is aangeduid welke *opvolging* er reeds wordt gegeven of welke *verbeteractie* in de planning zal worden opgenomen.

Zie verder blz. 3 tot 6.

4. Mogelijke punten voor beleidsoriëntatie naar volgend Programma

Het rapport geeft geen aanleiding tot dringende heroriënteringen van het onderwijsluik van het lopende Komyuniti-programma 2017-2021.

Enkele punten (met prioriteitsbepaling op de langere termijn) zijn zinvol om mee te nemen naar de strategische planning van de volgende programmaperiode (2022-2026):

- (1) meer systematisch meten van leereffecten
- (2) verder inzetten op complementariteit van het aanbod

Evaluatie van de aanbevelingen, prioriteiten, stappenplan voor de opvolging
---

Gebruikte afkortingen:

BD = Broederlijk Delen | SG = Studio Globo | BaO = basisonderwijs | SO = secundair onderwijs

P = permanente aandacht | K = korte termijn | ML = middellange termijn | L = lange termijn / volgend meerjarenprogramma

De nummering (linkerkolom) verwijst naar de nummering in het evaluatierapport: zie hst. 8. Aanbevelingen, blz. 59-61 van het rapport van HIVA.

rapp.nr.	aanbeveling	acceptatie	prioriteit	management response	opvolging / verbeteractie
8.1	Wat blijft bij leerkrachten van het basisonderwijs hangen na de ondersteuning van Studio Globo en Broederlijk Delen?				
8.1.1.	Om de huidige indrukwekkende appreciatie van leerkrachten te behouden, is het belangrijk <u>resoluut te blijven inzetten</u> op <ul style="list-style-type: none"> o sterke aansluiting bij leerdoelstelling van zoveel mogelijk vakgebieden o inhoudelijke en didactische kwaliteit o de expertise in het specifieke ervaringsgerichte karakter van de aangeboden werkvormen o de trajectmatige opbouw van het aanbod o de diversiteit van het aanbod waarmee leerkrachten creatief aan de slag kunnen 	volledig	P	Deze aanbeveling sluit aan bij bevindingen uit interne evaluaties. We bevestigen de inspanningen die reeds gebeuren en die in de operationele planning als permanente zorg zijn opgenomen. We zijn aangemoedigd om hier verder de nodige ruimte voor te voorzien.	<ul style="list-style-type: none"> • Een vernieuwd pedagogisch-didactisch kader (2020) ondersteunt de educatieve teams voor permanent realisatie van de beoogde kwaliteit. • De pedagogische staf volgt evoluties in het onderwijsveld op. • Medewerkers volgen geregeld opleiding en vorming.
8.1.2.	Leerkrachten observeren een leereffect bij hun leerlingen, wat hen motiveert om dit aanbod verder te benutten en in hun schoolbeleid ingang te doen vinden. Dit <u>leereffect</u> wordt niet <u>systematisch gemeten</u> door Komyuniti. Het zou interessant zijn om dit wel te doen.	partieel	ML	Interessante aanbeveling, verder af te wegen tegenover de rol die we als externe aanbieder hebben: evaluatie op het niveau van de leerlingen is feitelijk de opdracht van de leerkracht/school.	<ul style="list-style-type: none"> • De pedagogische staf gaat (vanuit door HIVA aangereikte bronnen) op zoek naar tools om het leereffect systematischer te meten.
8.1.3.	Momenteel houden bepaalde belemmeringen (kostprijs, verplaatsing, boekingsfaciliteiten...) de meeste ondervraagden niet tegen om gebruik te maken van het aanbod van BD en SG. De kwaliteit van het aanbod haalt de bovenhand. Ga er echter niet van uit dat dit in de toekomst automatisch zo blijft. Dus: <u>blijven zoeken naar manieren om drempels te verlagen</u> .	volledig	ML	We erkennen deze aanbeveling. Ze sterkt ons om te blijven inzetten op het beperken of werkbaar houden van deze belemmeringen.	<ul style="list-style-type: none"> • Implementeren van een digitale tool om de boekingen voor de inleefateliers vlotter te laten verlopen. • Bij prijszetting van het aanbod een evenwicht zoeken tussen haalbaarheid voor de gebruikers en de financieringsnood van de organisatie.

<i>rapp.nr.</i>	<i>aanbeveling</i>	<i>acceptatie</i>	<i>prioriteit</i>	<i>management response</i>	<i>opvolging / verbeteractie</i>
8.1.4.	Het blijft een uitdaging voor de leerkrachten om hun collega's mee te krijgen. Uit de enquête blijkt dat er een opportuniteit ligt in koppeling van bredere trajecten aan goed voorbereide acties. Dus: nagaan in welke mate er een <u>sterkere koppeling</u> mogelijk is <u>tussen</u> het aanbod van <u>Studio Globo en Broederlijk Delen</u> .	volledig	ML	We erkennen dat de koppeling van diverse onderdelen van ons gezamenlijk aanbod voor sommige scholen reeds voor een meerwaarde zorgt. Dit sterkt ons in de overtuiging dat we hier verder kunnen op inzetten en we deze opportuniteit waar mogelijk nog meer naar voren kunnen schuiven.	<ul style="list-style-type: none"> Blijvende aandacht voor de wederzijdse verwijzing naar het aanbod van SG en BD. Het langere termijneffect van de inleefateliers op de mondiale betrokkenheid van leerlingen, nog sterker in de verf zetten.
8.2.	Hoe ervaren leerkrachten secundair onderwijs de ondersteuning van Studio Globo en Broederlijk Delen				
8.2.1.	Hoge inhoudelijke en didactische kwaliteit van het aanbod wordt als meerwaarde ervaren. Dus: sterk <u>blijven inzetten op</u> het verzekeren van de <u>inhoudelijke en didactische kwaliteit</u>	volledig	P	We zijn het eens met deze aanbeveling en bevestigen de inspanningen die hier reeds gebeuren.	<ul style="list-style-type: none"> Het vernieuwde pedagogisch-didactisch kader oriënteert de educatieve medewerkers bij de uitwerking van leermiddelen. De onderwijsexpertise van SG is een ondersteuning voor de BD-scholenwerkers. De verhoogde synergie in het gezamenlijk team SO waarborgt de toegang tot de noodzakelijke, inhoudelijke informatie vanuit de Dienst Internationale Programma's en de Politieke dienst.
8.2.2.	De mix van trajecten en workshops beantwoordt aan verschillende behoeften van leerkrachten. Dus sterk <u>blijven inzetten op de rijke variatie aan werkvormen en activiteiten</u> .	volledig	ML	We zijn akkoord met deze aanbeveling en willen hier verder op inzetten.	<ul style="list-style-type: none"> Gezamenlijke team SO brengt expertise bijeen van het actiegericht en het sensibiliserende aspect van werkvormen. Dit waarborgt de complementariteit en variatie aan werkvormen en activiteiten.
8.2.3.	Bewaken dat begeleiders inhoudelijk en didactisch sterk in hun schoenen staan en aansluiting kunnen vinden met diverse groepen van leerlingen.	volledig	K	We werken in piekperiodes met tijdelijke workshopbegeleiders. Dit vraagt een nauwe opvolging om de kwaliteit te verzekeren.	<ul style="list-style-type: none"> Plan voor coaching van tijdelijke workshopbegeleiders opstellen.

rapp.nr.	aanbeveling	acceptatie	prioriteit	management response	opvolging / verbeteractie
8.3.	Aansluiting bij evoluties in de schoolcontext : <u>verder inzetten op consolidatie en verdieping van de expertise</u> met duidelijke nichewerking en bewezen meerwaarde in vergelijking met andere aanbieders. Suggesties op basis van het kader “ <i>onderwijs voor de toekomst</i> ”:				
a.	<i>Sterkere verbinding tussen school en wereld</i>				
	1) sterkere <u>link</u> leggen tussen het <u>mondiale en lokale</u>	partieel	ML	Dit sluit aan bij de bestaande strategische visie van BD en SG, die het klassieke Noord/Zuid-denken overstijgt.	<ul style="list-style-type: none"> De nieuwe aanpak van de BD-campagne speelt hier op in en legt telkens een link tussen Noord en Zuid. Schoolteamvorming kan vanuit het SDG-kader de mondiale link benadrukken bij lokaal ingevulde lesinhouden.
	2) kritische benadering van mondiale vorming met <u>focus op actualiteit en mediawijsheid</u>	partieel	P	We hanteren reeds een kritische visie op en aanpak van mondiale vorming en zetten hier permanent op in. BD/SG werken niet expliciet rond media, maar oa de klemtoon op genuanceerde beeldvorming draagt zeker bij tot mediawijsheid.	<ul style="list-style-type: none"> We hanteren de methode van onderzoekend leren waarbij actuele input en kritisch omgaan met bronnen aan bod komen.
	3) aantonen hoe het materiaal <u>aansluit</u> bij de <u>maatschappelijke realiteit</u>	volledig	P	Alle leermiddelen vertrekken vanuit onze doelstelling (maatschappelijke verandering voor duurzame ontwikkeling).	<ul style="list-style-type: none"> Tijdens leerkrachtvormingen de link tussen onze leerinhouden en de maatschappelijke realiteit duidelijke plaats blijven geven.
b.	<i>Meer gepersonaliseerd onderwijs</i>				
	4) blijven streven naar hoge inhoudelijke en didactische kwaliteit	volledig	P	= herhaling van aanbeveling 8.1 (zie hoger)	
	5) behouden van de variatie aan leermiddelen, langere en kortere trajecten	volledig	ML	Zie hoger (8.2.2)	
	6) stappen zetten in het gebruik van <u>digitale tools</u> om gepersonaliseerd leren te faciliteren	volledig	ML	Het is duidelijk dat de verdere omslag naar meer digitale tools een werkpunt is.	<p>De aanbeveling integreren in beleid van leermiddelenontwikkeling. Nog meer concrete stappen zetten, in de lijn van recente praktijken, b.v.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lesmaterialen via Adibib beschikbaar stellen (toegankelijkheid bij bijzondere onderwijs-behoeften). Apps introduceren in de workshop ‘Brussel Beleven’.

rapp.nr.	aanbeveling	acceptatie	prioriteit	management response	opvolging / verbeteractie
c.	<i>Coöperatief leren door leerlingen en leerkrachten</i>				
	7) Verder inzetten op <u>leermiddelen die vakoverstijgend werken bevorderen.</u>	volledig	P	Is een uitgangspunt dat verworven is.	
	8) Experimenteren met <u>alternatieve nascholingsmodellen</u> (leergemeenschappen, teamteaching, gezamenlijke lesvoorbereidingen, ...).	partieel	ML	Interessant om verder te bekijken.	<ul style="list-style-type: none"> Te rade gaan bij partners (hoger onderwijs en nascholingscentra).
d.	<i>Anders evalueren</i>				
	9) Exploreren van innovatieve vormen van evalueren die beter geschikt zijn voor de opvolging van verandering rond vaardigheden, normen en waarden die ook aan bod komen in de nieuwe eindtermen en leerplannen.	partieel	ML	Zie hoger (8.1.2.)	Dit wordt ook opgevolgd via het Platform MOVO van onze koepel.
e.	<i>Multiperspectiviteit en diversiteit</i>				
	10) Blijven inzetten op een aanbod dat leerkrachten ondersteunt bij het werken rond diversiteit en hierbij rekening houden met inzichten vanuit onderzoek rond dit thema.	volledig	P	Akkoord	<ul style="list-style-type: none"> Pedagogische staf heeft dit expliciet in het takenpakket.
8.4.	Op welke sleutelcompetenties van kinderen (BaO) en jongeren (SO) moeten we in de huidige context inzetten?				
	Uit de evaluatie (en vooral bij bevroegde experts) blijkt het belang van <u>interculturele vaardigheden, sociale vaardigheden, kritisch denken, vaardigheden inzake duurzaamheid, systeemdenken en actie kunnen ondernemen rond maatschappelijke problemen.</u> Op deze competenties inzetten is in lijn met het internationale competentie-denken inzake mondiale vorming.	volledig	P	We zien hier zeer veel aanknopingspunten met de competenties die we in ons aanbod nu reeds vooropstellen.	
	Inzetten op digitale competenties en mediawijsheid. (hoewel dit niet specifiek uit de evaluatie komt).	partieel	ML	Expertise i.v.m. wijs gebruik van media zit eerder bij andere actoren, maar het mediawijs omgaan met (mondiale) informatie is een competentie die binnen onze werkvormen actief aan bod komt.	